

פנהיגות

שאול חופז
שר הביטחון

למדינה והובלתו כנגד כל הסיכויים לניצחון במלחמת העצמאות; (ב) פתיחת שערי הארץ לעלייה המונית בניגוד לרוב חוות הדעת והמלצות המומחים הכלכליים שטענו שהמדינה הצעירה תקרוס תחת הנטל; (ג) הקמת צה"ל כצבא ממלכתי אחד תחת מרות בלעדית של ממשלת ישראל.

יש הסבורים, כי אדם כדוד בן-גוריון לא יכול היה להיבחר בעידן הטלוויזיה והרייטינג. הוא היה נמוך-קומה, לגמרי לא טלגני ובעל חיתוך-דיבור חד, גבוה וצורמני. גם משה רבנו, שהוציא את בני ישראל ממצרים, היה קשיש, כבד פה וכבד לשון. המסקנה היא, כי מנהיג אמיתי הוא קודם כל בעל סגולות ואיכויות פנימיות הולמות ולא דווקא בעל ברק חיצוני.

במציאות המודרנית בכלל, ובמציאות המדינית והחברתית הישראלית בפרט, ממלאים אמצעי התקשורת תפקיד מְתוּן בין הציבור ובין מי שמבקש להנהיג אותו. יש מי שמיומן יותר בניצול השימוש בתקשורת, או בתפלול (מניפולציה) התקשורת, ויש מי שפחות מיומן בכך. אין ליכולת ההופעה המלוטשת בתקשורת ולא כלום עם מנהיגות אמיתית, אלא רק עם התדמית החיצונית.

יש לדעת ולהבחין בין מנהיגות של כזב לבין מנהיגות של אמת; בין מנהיגות שבשבת, המשנה את עמדתה חדשות לבקרים לפי מצב הרוח וסקרי דעת הקהל, לבין מנהיגות עקבית החותרת בהתמדה וביסודיות אל היעד הלאומי; בין מנהיגות מזוגגת המתהדרת בלהטוטים של רושם וסגנון, לבין מנהיגות יציבה המשדרת עוצמה פנימית, כיוון ומטרה.

אתגריה של מדינת ישראל עצומים. היא שרויה במציאות סוערת, והיא זקוקה לאותה איכות מנהיגותית בן-גוריונית כדי להשיט את ספינתה בין שרטונות ומשברים אל חוף המבטחים. האחזיה בהגה חייבת להיות בידיים איתנות, היודעות לתמרן בבטחה ולהימנע מסכנות, ללא איבוד עשתונות.

שלושה הם יעדיה העיקריים של ישראל: חיזוק הביטחון והתקדמות לקראת שלום; גשוג הכלכלה והגברת הצמיחה במשק; תיקון העיוותים החברתיים – סגירת הפערים בין מרכז ופריפריה, חיסול מוקדי העוני, המצוקה והפשיעה, שיפור החינוך והענקת שוויון הזדמנויות לכל בנות ובני הדור הצעיר לרכוש השכלה גבוהה התואמת את צורכי המאה ה-21.

מבחנה של מנהיגות הוא ביכולתה להוביל את מדינת ישראל קדימה בעת ובעונה אחת אל שלושת היעדים. לא אל יעד אחד על חשבון האחרים. לא אל הזנחת החברה בשם הביטחון או הכלכלה, ולא

להיפך. דרושה מנהיגות המאזנת בין הצרכים ומתנהלת בשיקול דעת מתון ויסודי, ללא ססמאות נבובות, "ספינים" תקשורתיים, ניצוצות וזיקוקין די-נור.

עוד בהיותי רמטכ"ל צה"ל וכיום כשר הביטחון, אני נותן את דעתי לצורך לבנות מנהיגות חברתית צעירה ומשכילה, שתחולל

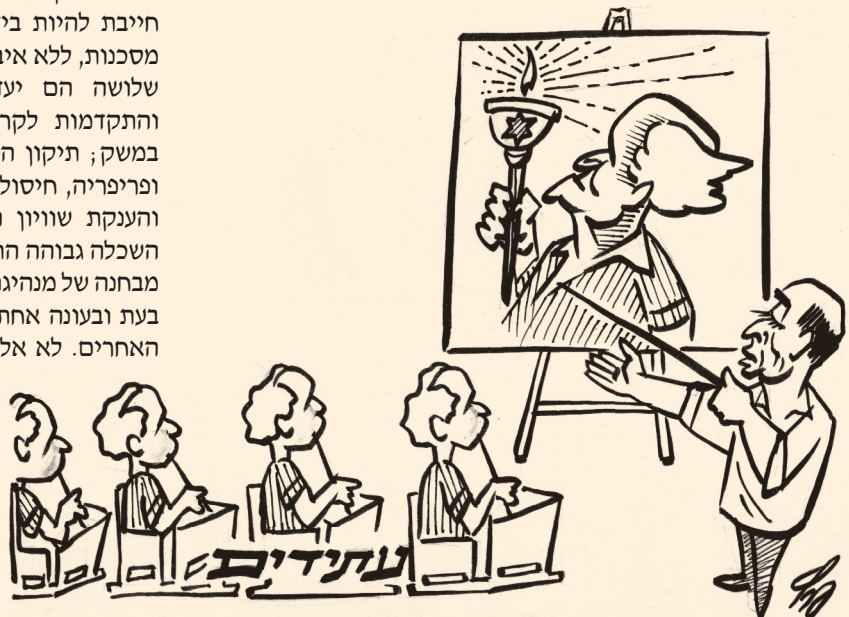
מנהיגות היא אותה סגולה המצויה בחלק מבני האדם, והמעניקה להם יכולת להשפיע על אחרים ולהוביל אותם. ניתן לאפיין את סגולת המנהיגות ב"סמכותיות", "השראה", "כריזמה", "קסם אישי" וכיוצא באלה, ועדיין נותר בה גרעין סמוי ומסתורי, בלתי מפוענח.

השאלה, מה מניע בני אדם ללכת אחרי מנהיג, לתת בו אמון ולסמוך עליו, נותרה בעינה. מובן מאליו, שיש הבדל יסודי בין מנהיגות חיובית, המובילה ליעדים עֲרִפִּיים ומוֹסְרִיים כגון הגנה עצמית, חרות וצדק, לבין מנהיגות שלילית החותרת לדיכוי, שעבוד ורצח המונים. וינסטון צ'רצ'יל היה מנהיג מן הסוג הראשון, ולהבדיל אלף אלפי הבדלות, אדולף היטלר היה מנהיג מן הסוג השני. מכל מקום, אין בכוונתי לעסוק במושג המנהיגות ברמה התיאורטית, אלא להתמקד דווקא במישור הקונקרטי, בזיקה למציאות הביטחונית-מדינית והכלכלית-חברתית של מדינת ישראל.

ידועה אמרתו של דוד בן-גוריון, שהוא ללא ספק גדול המנהיגים שקמו לעם היהודי במאה ה-20, ומענקי המנהיגים בכלל: "אינני יודע מה רוצה העם, אני יודע מה רצוי לעם, וזה הוא הדבר אשר מדרך אותו".

נדמה לי, שהמשפט הזה ראוי להיחקק בקלאסיקה של אמרות המנהיגים בעולם. אני רואה בו משפט מפתח למנהיגות לאומית בחברה דמוקרטית.

לכאורה, יש בהצהרה כזאת יהירות, ובמשטר טוטליטארי יש בה אפילו סכנה לשרירות-לב של מנהיג הסבור, כי הוא בלבד יודע מה טוב לעם ואין לו צורך להתחשב בדעות אחרות. אולם במשטר דמוקרטי, שיש בו מערכת איזונים ובקרה והפרדת רשויות, תכונת המנהיגות שהתגלמה בבן-גוריון היא שאפשרה לו להוביל את עם ישראל להישגים עצומים כל-כך פְּתָנָאִים הקשים ביותר. שיאֵי הצלחותיו כמנהיג היסטורי היו, כמובן: (א) הולֵכֶת העם מיישוב

מופת ומרחיבה את רדיוס ההשפעה של "עתידיים". מדובר בחבורה צעירה, חדורת מוטיבציה, השואפת להשפיע ולתרום לחברה בכיוון של סגירת פערים ומתן שוויון הזדמנויות לכל נערה ונער בישראל. אין לי ספק, כי מקרב בוגרי "עתידיים" הממוננים בתכונות של מנהיגות ומצוינות, תצמח שכבה מובילה, שתתפוס מקום מרכזי בהנהגת המדינה בדור הבא.

מנהיגות אינה קריירה. מנהיגות היא ייעוד ושליחות, ולה אחריות כבדה.

מדינת ישראל צריכה מנהיגות של אמת, ואני מאמין כי אזרחי ישראל ערים לכך, וכי נשכיל כולנו לעשות את ההבחנה הנכונה.

לאורך זמן מהפכה שקטה בכל המבנה החברתי של מדינת ישראל. לשם כך הגיתי, ביחד עם שותפים אחדים, את תכנית "עתידיים". התכנית פועלת מזה חמש שנים. הרעיון הבסיסי הוא איתור צעירים מוכשרים ובעלי פוטנציאל בפריפריה החברתית, והצבתם על מסלול של הרחבת ידע ורכישת השכלה גבוהה. ההצלחה מדהימה. הישגיהם האקדמיים של בנות ובני "עתידיים" עולים באופן בולט על ממוצע ההישגים של בני גילם מן השכבות המבוססות. בוגרי "עתידיים" משובצים בתפקידים מקצועיים ופיקודיים בצה"ל ומשתלבים במיטב תעשיות ההיי-טק ובמנהל הציבורי. זו עתודה מנהיגותית שתחולל מפנה יסודי בחברה הישראלית. כל מחזור בוגרים הוא מעגל נוסף של מנהיגות צעירה המשמשת

ד"ר עמי חויאל
מנכ"ל חברת NSC

הפכת הפכונה הפבינה אותנו

"חייג לנועם מויאל לנייד בבקשה", כמו גם: "האם היו לי הודעות מהבית הבוקר?".

נוכל לומר למערכת אוטומטית להזמנת כרטיסי קולנוע: "אני רוצה שלושה כרטיסים לסרט החדש של הארי פוטר הערב להצגה שנייה".

נוכל להכתיב מכתבים במשרד למחשב

בקולנו ללא צורך בהקשה על מקלדת ושימוש בעכבר. נוכל להתקשר למחשב הביתי בדרך חזרה מהעבודה ולומר: "הדלק בבקשה את דוד המים, הקלט את שידורי אליפות העולם בכדורגל, והדלק את הטלוויזיה המרכזית בערוץ החדשות ואת אורות הבית בעוד מחצית השעה".

הבנת דיבור על-ידי מכונות תאפשר גם שיפור בתקשורת בין אדם לאדם. למשל היא תוכל לאפשר תקשורת בין שני אנשים, שכל אחד מדבר את שפתו – נוכל לדבר בעברית עם אדם שמדבר באנגלית. המערכת תזהה את שאמרנו בעברית, תתרגם לאנגלית ותשמיע באנגלית, וכך בחזרה. בתחילה אלו יהיו מערכות, אך בעתיד יתכן שכל אחד מאיתנו ישא מכשיר, שיאפשר לו לדבר בשפתו ולשוחח עם כל אדם בעולם בכל שפה.

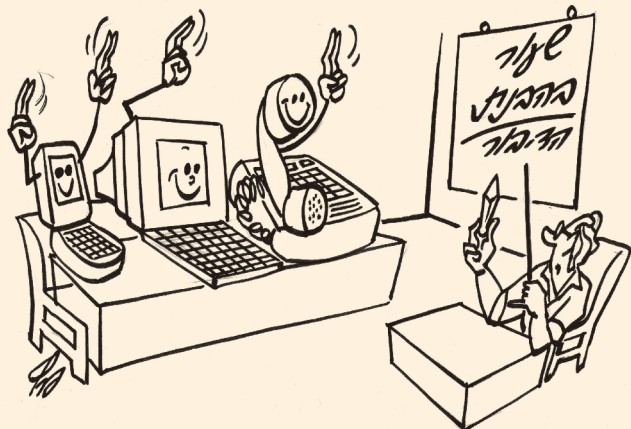
מזה עשרות שנים מתנהל מחקר ופיתוח בתחום של זיהוי והבנת דיבור באוניברסיטאות, במכוני מחקר ובתעשייה. התוצאות הובילו לתחילת חדרתן של מערכות מבוססות ממשק קולי לחיינו. אולם המרחק בין היכולות של המערכות הנוכחיות לבין היכולות הטבעיות של כל אדם להבין דיבור הנו רב.

בנוסף, אין לנו הבנה מלאה של התהליכים האמיתיים המתרחשים במוחו של אדם בעת ביצוע הפעולה של הבנת הדיבור – פעולה המתבצעת על-ידי כל אדם מספר רב של פעמים בכל יום, כבסיס לתקשורת בין אנשים. חוסר ידע זה, תוך כדי ההבנה של המורכבות העצומה של הבעיה, מסביר את הקושי הנוכחי בפיתוח מערכת שתתפקד כאדם, ואף את חוסר יכולתנו לחקות מערכות בגוף האדם, אותן אנו מפעילים בצורה יומיומית.

בשל כך ההתמקדות היום הנה ביישום זיהוי דיבור בתחומים מסוימים, בהם מורכבות הבעיה היא פחותה בהרבה מזו של

דיבור הנו אמצעי התקשורת הטבעי והפשוט ביותר לאדם. הדיבור משמש לתקשורת בין אנשים, ויכול להוות את הבסיס לתקשורת אדם מכונה. תקשורת מבוססת דיבור עם מכונות תהיה קלה, אינטואיטיבית וטבעית לכל אדם ותאפשר שימוש קל ורב יותר במכונות.

הקדמה הטכנולוגית צריכה לאפשר לנו לייצר מכונות המבינות את שפת האדם, במקום שבני האדם יידרשו ללמוד את "שפת המכונות", הכוללת לרוב לחיצה על מקשים, שיטוט בתפריטים וקריאת חוברות הדרכה למשתמש.

אם אכן הקדמה הטכנולוגית תאפשר למכונות להבין את שפתנו, ניתן יהיה לדבר אל המחשב, אל המכשירים הביתיים, מכשיר הטלפון והסלולר, המכונות ועוד... מרכזי השירות האנושיים יוחלפו במערכות אוטומטיות המזהות דיבור אדם, מערכות המענה הקולי המצריכות הקשה על מקשים יוחלפו במערכות המזהות דיבור אדם, הבית יהפוך להיות בית חכם עליו שולט מחשב או רובוט, שעמו אנו מתקשרים בדיבור. נעשה שימוש בטכנולוגיה זו במהלך כל היום בכל תקשורת עם מכונות.

נוכל לדבר אל מכשיר הווידאו ולומר: "הקלט את החדשות בערוץ 100 בשעה תשע", נוכל לדבר אל מכשיר הטלפון או הסלולר ולומר: